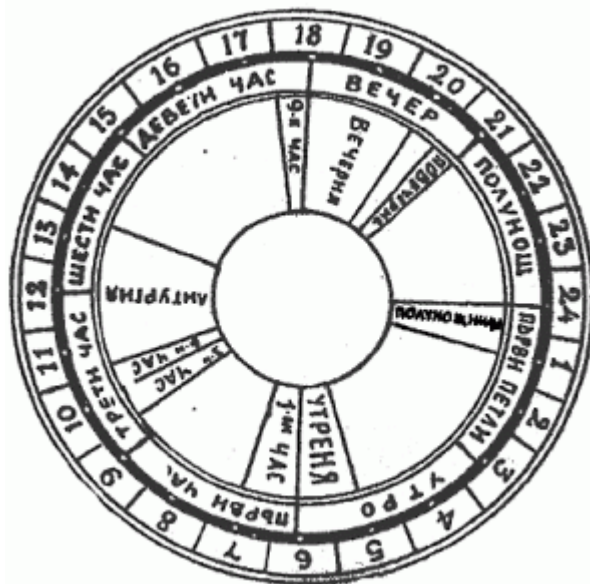

ПРАВОСЛАВНОТО БОГОСЛУЖЕНИЕ И ЛИТУРГИЯ НА ПРЕЖДЕОСВЕТЕНИТЕ ДАРОВЕ

Православното богослужение е една удивително стройна система. То е организирано, подредено във времето в три кръга: *денонощен* или *ежедневен*, обхващащ службите в едно денонощие, *седмичен* и *годишен*. Денонощният кръг започва с вечернята, защото според древното леточисление денят започва от вечерта. Следват малко и велико повечерие, полунощница, I, III и VI час, литургия и IX час (1).

Молитвата е диханието, пулсът на Църквата. Както без дишане или без пулс човек умира, така и душата без молитва е мъртва. В пълнота обаче службите се изпълняват само в някои манастири, тъй като монасите са се оттеглили от света, за да служат изцяло Богу. А в енорийските църкви обикновено се отслужват само вечерня, утреня и литургия (1).

Всяка от тези служби има своя идея или главна мисъл, която се разгръща и разкрива постепенно. При вечернята основната идея е сътворението на света и на човека и началото на човешката история, а утренята символизира зората на новозаветното време. Светата литургия, която е център на православното богослужение, символично пресъздава по-важни моменти от земния живот на Христа и е нашето *безкръвно жертвоприношение*. По думите на Гогол литургията е най-високото постижение на човешкия дух. Тя е истинско богатство от възвишени идеи и дълбока символика. Ето защо въздействената сила на православното богослужение е огромна – това признават и католици, и протестанти. Заради богатството и многообразието на своето богослужение православие е наречено „*богословие в химни и багри*“. Ала за да усети човек красотата и пречистващата му сила, трябва да го познава (1).

Литургиите в православната Църква са резултат на колективно творчество и на взаимно-проникващото се влияние на отделните поместни църкви, но се свързват с имената на св. отци, които са им придали завършен вид. Литургията на преждеосветените Дарове преданието свързва с името на римския папа Григорий Велики Двоеслов. Тя се е появила към началото на VII век. За причастяване, обаче, с преждеосветените Дарове, както през Великите пости така и въобще, се споменава и преди IV век. Когато Григорий бил папски апокрисиарий (дипломатически представител) в Цариград, забелязал, за свое голямо очудване, че там, през време на Великия пост, не се извършва от свещениците ежедневната св. Литургия. Той дал съвет на цариградското духовенство да извършва кратка Литургия с Дарове, осветени на предшествуващия църковен празник. Известно е, че на самата преждеосветена Литургия не са били освещавани и не се освещават и днес св. Дарове (2).

Преждеосветената литургия винаги се отслужва след часовете и се свързва с вечерното чинопоследование. Тя се извършва в сряда и петък през св. Четиридесетница, и понеделник, вторник и сряда през Великата седмица; извършва се още и в дните понеделник, вторник и четвъртък от първа до пета седмици на Великия пост, когато в тези дни се случи празник на велик светия. В такива случаи, според типика, сутринта се четат, вместо великопостните часове, тъй наречените *проста часове*. Това означава, че през време на богослужението ще трябва да се съкратят онези молитвословия от часовете, които са определени да се четат и пеят специално през св. Четиридесетница. Преждеосветената литургия е кратка служба. В нея липсват: 1) *цялата първа или проскомидийна част от литургиите на св. Василия и на св. Иоана Златоуста* и 2) *от третата част на същите литургии* (т.е. от Литургията на верните) липсва *подготовката за освещаването на св. Дарове, анафората – целият евхаристичен канон, ведно с епиклезата, а също тъй и молитвите за споменаване членовете на воинствуващата и тържествуваща Църква*. Споменатите тайнодействия липсват в Преждеосветената литургия, защото те са били вече извършени на пълната литургия в предшествуващия неделен или празничен ден. Преждеосветената литургия има тъжен характер и подтиква към покаяние и смирение (2).

Св. Агнец, за тая служба, се приготвя и освещава от по-рано и то по същия начин, както и Агнецът на литургиите Златоустова и Василиева. При ваденето от просфорите на отделните Агнeci, предназначени за извършване на Преждеосветената литургия, свещенослужителят произнася същите думи и извършва същите действия. Всички Агнeci се освещават

едновременно при епиклезата на евхаристичния канон. Постъпва се така, защото през време на литургийното богослужение свещенослужителите принасят същата очистителна жертва, каквато някога принесъл на Голгота Христос – Великият Първосвещеник за наше спасение. Когато свещенослужителят произнася думите: “Вонмен! Святая святим”, издига едновременно всички св. Агнeci, поставени, на диска. След това внимателно, с помощта на лъжичката, той напоява с пречистата Христова кръв кръстобразния мек нарез на, всеки св. Агнец поотделно и

го поставя в дарохранителницата (2).

1) Свещ. Ал. Лашков, *Пътят към храма - част 1*

2) Архим. Йона, *Учебник по литургия - кратко изучаване на православното богослужение в*
<http://www.pravoslaviето.com/>